

Az Európai Bizottság
EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS
PROGRAMJA Magyarországon

2008.

Éves beszámoló

Az Európai Bizottság
Egész életen át tartó programja Magyarországon
2008.
Éves beszámoló

Impresszum:

Főszerkesztő: Kardos Anita
Felelős kiadó: Tordai Péter, igazgató
Borítóterv, kiadványszerkesztés: Baukó Bernadett
Kiadja: Tempus Közalapítvány, 2009

A kiadványban foglaltak nem szükségszerűen tükrözik az Európai Bizottság álláspontját

Tempus Közalapítvány
1093 Budapest, Lónyay u. 31.
Postacím: 1438 Budapest, 70., Pf. 50.
Infóvonal: +36 1 237 1320
Telefon: +36 1 237 1300
Fax: +36 1 239 1329
E-mail: info@tpf.hu
Internet: www.tka.hu

Tartalomjegyzék

2008-ban...	4
A 2008. év legfontosabb eseményei számokban	4
Az Egész életen át tartó tanulás program	5
<i>Comenius</i>	
<i>Erasmus</i>	
<i>Leonardo da Vinci</i>	
<i>Grundtvig</i>	
<i>Szakértői tanulmányutak oktatási döntéshozók és szakértők számára</i>	
Európai Nyelvi Díj	13
Disszemináció	13

2008-ban...

- az *Egész életen át tartó tanulás program* pályázati formáinak kihasználtsága és sikeressége egyre növekszik: az Erasmus hallgatók száma csaknem 3800 fő, közülük majdnem félezren utaztak szakmai gyakorlatra. Külföldi oktatási periódusra rekordszámú pedagógus jelentkezett, több mint 700 fő.

- az *Egész életen át tartó tanulás program* valamennyi pályázattípusának vonatkozásában bevezettük az on-line pályázást.

- A *Szakképzés vonzóvá tétele (Enhancing the attractiveness of VET)* címmel nemzetközi Leonardo partnerkereső szemináriumot szerveztünk

- a *Kultúrák közötti párbeszéd európai évéhez* kapcsolódva a TKA konferenciát szervezett arról, hogy ez a téma hogyan jelenik meg az *Egész életen át tartó tanulás programban*. Disszeminációs kiadványt jelentettünk meg *Kultúrák közti párbeszéd az oktatásban – Hogyan tanulható az „egy-másság”?* címmel, valamint az év folyamán egy microsite-ot is működtettünk a témában.

- az előző évhez képest 12%-kal nőtt a TKA honlapjának látogatottsága (497.101 látogató), illetve az angol nyelvű honlapunk látogatóinak száma megduplázódott.

A 2008. év legfontosabb eredményei számokban

Az *Egész életen át tartó tanulás program* forrásfelhasználása a 2009. február 28-i állapot szerint:

Pályázattípus	LLP FORRÁS (2008-AS KÖLTSÉGVETÉS)				
	Beadott pályázatok száma	Támogatott pályázatok száma	Támogatási keret (euró)	Megítelt támogatás (euró)	Megítelt támogatás / költségvetés
LLP Σ	1531¹	1072	17 301 240	17 181 380²	99,31%
Comenius (Közoktatás) Σ	887	470	3 040 000	3 064 820	100,81 %
Comenius Iskolai együttműködések	282	159		2 389 000	
Előkészítő Látogatások	99	85		61 387	
Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak	438	193		434 077	
Comenius tanárasszisztensek	68	33		180 356	
Erasmus (Felsőoktatás) Σ	107¹	300	8 219 000	8 173 281	98,76%²
Mobilitás	49	49	7 817 310	7 835 573 ²	
Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzusok – hallgatói ösztöndíjak	n.a.	202	60 000		
Fogyatékossgal élő Erasmus hallgatók és oktatók kiegészítő támogatása	30	27	22 000		
Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzusok szervezése	12	11	48 000	47.985	
Intenzív Programok	10	7	207 873	228 153	
Konzorciumok szakmai gyakorlatok szervezésére	1	1	57 610	57 610	
Előkészítő Látogatások	5	3	6 207	3 960	
Leonardo (Szakképzés) Σ	247	167	5 405 000	5 321 312	98,45%
Leonardo mobilitás	150	123	3 021 000	2 839 542	94%
<i>Szakmai alapképzésben résztvevők</i>		<i>külföldi szakmai gyakorlata</i>			
	97	81			

¹ Az Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzusok hallgatói ösztöndíj pályázatai nélkül

² Még nem végleges adat, de várhatóan a teljes keretet lekötjük – körülbelül 50.000 eurót ítélünk meg meg EILC hallgatóknak a tanév végéig.

<i>Munkavállalók / munkanélküliek</i>		30	23			
<i>Oktatók, szakképzési szakértők csere-programja</i>		23	19			
Leonardo partnerségek		51	18	300 000	297 000	99%
Leonardo innováció transzfer pályázatok		26	10	2 054 000	2 168 039	105,55%
Leonardo előkészítő látogatások		20	16	30 000	16 731	55,77%
Grundtvig (Felnőttoktatás) Σ		151	72	537 000	525 475	97,85%
Grundtvig Tanulási kapcsolatok		88	30	471 000	456 000	96,81%
Grundtvig Felnőttoktatói mobilitás		41	22	51 000	50 781	99,57%
Grundtvig Előkészítő látogatások		22	20	15 000	18 676	124,50%
Szakértői tanulmányutak Σ		139	63	100 240	96 492	96,26%

Az Egész életen át tartó tanulás program

2007-től az Egész életen át tartó tanulás program keretei között összevontan, megújult formában folytatódik az Európai Unió oktatást támogató Socrates és a szakképzést támogató Leonardo da Vinci programja.

Az Egész életen át tartó tanulás programja gyerekkortól időskorig teljes mértékben lefedi az élethosszig való tanulást. A **négy szektorális alprogram** közül a **Comenius** a közoktatást, az **Erasmus** a felsőoktatást, a **Leonardo** a szakképzést és a felnőttképzést (a felsőoktatási szint kivételével), a **Grundtvig** pedig a felnőttoktatást támogatja. Ezeket a szektorális programcsomagokat egészítik ki azok a transzverzális programok, amelyek több területhez is kötődnek.

Fontos megjegyezni, hogy 2009. február 28-ig a Tempus Közalapítvány részletes és tételes szakmai és pénzügyi beszámolót készít az Egész Életen Át Tartó Tanulás Program első évében megkötött szerződések kapcsán, amelyet hivatalból párhuzamosan megküld ellenőrzésre az Oktatási és Kulturális Minisztériumnak. Így az alábbiakban – a jelen beszámoló terjedelmi korlátait szem előtt tartva – csak rövid, áttekintő értékelést adunk a programokról.

Comenius

A COMENIUS alprogram az oktatás óvodától az érettségiig terjedő szakaszára összpontosít. Hozzá kíván járulni a közoktatás minőségének fejlődéséhez, erősíti annak európai dimenzióját, illetve segíti a nyelvtanulást. A COMENIUS alprogram decentralizált része 2008-ban négy pályázattípusból állt:

- COMENIUS Iskolai Együttműködések
- COMENIUS Előkészítő látogatások (az Iskolai együttműködésekhez kapcsolódóan)
- COMENIUS Szakmai továbbképzés pedagógusoknak
- COMENIUS Tanárasszisztensi akció (magában foglalja a tanárasszisztensek fogadását is)

A támogatások eredményessége, hasznossága, hasznosíthatósága

A 2008. február 15-i pályázati fordulóra a **Comenius iskolai együttműködések** pályázattípusban összesen 282 pályázat érkezett, amelyek közül a nemzeti értékelés és a nemzeti irodák közötti egyeztetés után 159 kapott támogatást, összesen 2 389 000 eurót. A legnépszerűbbnek a 24 mobilitást magába foglaló multilaterális együttműködési típus bizonyult.

A Comenius iskolai együttműködések esetén a beadott pályázatok száma kis mértékben csökkent, mely feltehetően egyrészt az iskola összevonásoknak köszönhető, másrészt pedig annak, hogy 2008-ban már kizárólag kétéves együttműködések voltak támogathatóak.

A partneriskolák közötti személyes kapcsolatfelvételt és így az iskolai együttműködések hatékonyabb előkészítését segítik az **előkészítő látogatások**, melyekre külön lehet pályázni. Az erre szolgáló támogatási keret része a Comenius program költségvetésének. 2008-ban 99 előkészítő látogatás pályázat érkezett, amelyből 85 nyert támogatást. A támogatottság aránya 85,9% (2007: 78,9%). A pályázatok összes támogatása 66.862 euró volt.

A **Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak** pályázattípusban 2008-ban négy határidővel lehetett pályázatot benyújtani (január 31.; március 31.; június 30.; szeptember 30.). Összesen 438-an pályáztak, közülük 193 pályázó részesült támogatásban. A tanártovábbképző kurzusra támogatást nyert pályázóknak összesen 434.077 eurót ítél meg a Tempus Közalapítvány, tehát átlagban pályázatonként 2249 eurót. A Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak pályázattípus esetében a beadott pályázatok száma 17 %-kal nőtt, mely feltehetően a sokkal inkább célirányos információterjesztésnek köszönhető. A támogatott pályázatok száma kismértékben csökkent, melynek oka, hogy a hátrányos helyzet vizsgálatakor hangsúlyt helyeztünk a szociális háttér okozta hátrányok kiküszöbölésére magasabb támogatás megítélésével. Így az egy főre eső támogatások átlaga magasabb, mint a megelőző évben.

A korábbi évekhez hasonlóan jelentősen magasabb a nyelvtanár-továbbképzésre jelentkezők aránya az általános tanár-továbbképzéssel szemben, s hasonló ez az arány az elfogadott pályázatok esetében is. A továbbképzések típusait tekintve – a korábbi évekhez hasonlóan - az idegennyelv-tanítás módszertanára irányuló kurzusok domináltak. Az egyéb szaktárgyak oktatásához kapcsolódó vagy transzverzális tematikájú, általános tanár-továbbképzések aránya az összes benyújtott pályázathoz képest kb. 11 %, a nyelvtanfolyamok aránya pedig kb. 12%. A továbbképzések munkanyelvének tekintetében erősödött a már előző évekre is jellemző tendencia. A támogatott továbbképzések 83 %-a angol nyelven zajlott, míg német nyelven csak a kurzusok 8 %-án kommunikáltak a résztvevők. A kevésbé széles körben beszélt, és így prioritást élvező nyelvek között a francia, az olasz és a spanyol jelent meg. A támogatott pályázatok túlnyomó többsége az Egyesült Királyságot (55%), illetve Írországot (20%) jelölte meg célországként, az előző évekhez hasonlóan Németországot (7,7%) és Franciaországot (5,1 %) is megelőzve.

A **tanárasszisztensi pályázattípus** keretében 2008-ban összesen 68 egyéni pályázatot kaptunk, s a rendelkezésünkre álló 182.400 euróból 33 tanárasszisztens külföldi tanítási gyakorlata valósult meg végül. Ez a pályázatszám még megengedte, hogy csak a szakmai szempontból megalapozott tervek kapjanak támogatást, de mindenképpen indokolt a program népszerűsítése érdekében további erőfeszítéseket tenni. Bár 2007-től már nem csak nyelvtanárok, hanem pedagógusi felkészültséggel rendelkező, egyéb tárgyat oktató tanárasszisztensek is részt vehetnek a külföldi iskolai gyakorlatokon, az érdeklődés ebből a célcsoportból az első pályázati évben még nem volt jelentős. A Comenius tanárasszisztens pályázattípus esetében az egyéni pályázatok száma csökkent, melynek oka az előző évhez hasonlóan az lehet, hogy a magyar felsőoktatási rendszer a BA/MA rendszerre tér át folyamatosan, és ebbe a rendszerbe nehezebb beilleszteni a 3-10 hónapos külföldi tartózkodást. Másik ok lehet, hogy egyre több pályázati rendszeren kívüli kiutazási lehetőség áll a fiatalok rendelkezésére az EU-ban.

Az **Intézményi pályázatok** keretében magyar óvodák, általános és középiskolák is pályázhatnak asszisztensek fogadására. A fogadó iskolák nem részesülnek anyagi támogatásban, mivel a Magyarországon tevékenykedő külföldi tanárasszisztens ösztöndíjat kap a saját országa nemzeti irodájától. 2008-ban 55 intézményi pályázat érkezett a beadási határidőre, ebből mindössze egyet kellett elutasítanunk formai hiba miatt. A nemzeti irodák közötti egyeztetést követően a tavalyi évhez hasonlóan 13 asszisztens érkezett Magyarországra. A magyar fogadó iskolák által beadott pályázatok esetében a két évvel ezelőtti tendencia figyelhető meg. A pályázati szám azt mutatja, hogy sok iskola elvesztette a pályázói kedvét, miután relatíve kevés külföldi tanárasszisztens érkezett Magyarországra, így sok jó pályázatot beadó iskola tanárasszisztens nélkül maradt. Azon intézmények száma azonban melyek számára az iroda tanárasszisztent biztosított 2008-ban közel azonos a 2007-es adatokkal.

A kihívásokra adott válaszok

Comenius Iskolai Együttműködések esetén, a 2008-as pályázati körben több intézménycsoportot is hátrányosan érintett az a szabály, hogy egy iskolának - OM azonosítónként - legfeljebb két futó projektje lehet. Ezért 2009-től lehetővé tettük, hogy egy intézmény tagintézményenként két futó projektben közreműködhessen, amely lehetőséggel előreláthatólag többen is élni fognak.

Erasmus

Az ERASMUS alprogram az Egész életen át tartó tanulás program felsőoktatási komponense. Hozzá kíván járulni az európai felsőoktatási térség megvalósulásához és a felsőoktatásnak, valamint a felsőfokú szakképzésnek az innováció folyamatában játszott szerepének megerősítéséhez. Az ERASMUS alprogram decentralizált része 2008-ban az alábbi pályázattípusokból állt:

- ERASMUS Mobilitás: Hallgatói mobilitás, Hallgatói Szakmai gyakorlatok külföldön, Oktatói mobilitás, Személyzeti képzés külföldön
- ERASMUS Intenzív Nyelvi Kurzus – EILC
- ERASMUS Intenzív programok
- ERASMUS Előkészítő látogatások

A támogatások eredményessége, hasznossága, hasznosíthatósága

Az Erasmus program nemzeti szinten kezelt pályázataiban történő részvételhez Erasmus University Charter szükséges, amelyet pályázati úton lehet elnyerni az Európai Bizottságtól. 2008-ban a Magyarországon működő 72 felsőoktatási intézményből 54 rendelkezik ilyennel. A 2007/08-as tanévre 49 felsőoktatási intézmény nyújtott be közülük pályázatot mobilitási támogatásra. 48 intézménnyel jött létre támogatási szerződés. Két intézményi integráció miatt végül 46 intézmény valósított meg Erasmus mobilitást. (A 2008/09-es tanévről még nem állnak rendelkezésünkre végleges adatok.)

Hallgatói és oktatói mobilitás

Hallgatói mobilitás keretében a diákok 3-12 hónapra utaznak külföldre félév-áthallgatásra vagy külföldi szakmai gyakorlatra. A 2007/08-as-es tanévben 3737 ösztöndíjas kiutazás valósult meg, ebből 444 szakmai gyakorlat. Létszámban 3698 hallgató utazott külföldre³, átlagosan 5 hónapot töltöttek kint, szakmai gyakorlat esetében 4 hónap az átlag. 2008/09-ben várhatóan kb. 3832 hallgató utazik ki Erasmus-szal.

A legnépszerűbb szakterületek 2007/08-ban az üzlet- és menedzsment tudományok, a társadalomtudományok és a nyelv- és filológiai tudományok voltak. Ez az adat a többéves tendenciákat figyelembe véve várhatóan hasonlóképpen alakul a 2008/09-es tanévben is. E három tudományterületet az összes kiutazó hallgató 47%-a választja külföldi tanulmányai során. A legkevésbé népszerű tudományterületek közé a természettudományok, illetve a kommunikáció és informatikai tudományok tartoznak, összesen 5%-ot tesznek ki.

Oktatói mobilitás esetében a legnépszerűbb célországok 2007/08-ban sorrendben Németország, Franciaország, Finnország és Olaszország, valamint meglepő módon Románia az ötödik legnépszerűbb célpont, ez utóbbi jelentős változás a korábbi évekhez képest. Ezek együtt az összes kiutazás 56%-ának célpontjai voltak. A 12 új EU tagország valamelyikébe a kiutazók összesen 20 %-a utazik. A legnépszerűbb tudományterületek (sorrendben) a nyelv- és filológiai tudományok, az üzlet- és menedzsment tudományok, oktatás-tanárképzés, társadalomtudományok majd a műszaki tudományok és technológiák.

A 2007/08-as tanévben 739 oktató utazott külföldre Erasmus oktatói mobilitás keretében, az intézményi időközi beszámolók alapján pedig várhatóan 2008/09-ban 802 kiutazás valósul meg. Az átlagos tartózkodási idő 6 nap volt, ez alatt átlagosan 7,5 órát oktattak 2007/2008-ban.

---

³ 39 hallgató tanulmányokra és szakmai gyakorlatra is külön-külön támogatást vett igénybe, ezt a szabályok megengedik.

Szakmai gyakorlat

A külföldi szakmai gyakorlat szervezésére 2007/08-ban 28 intézmény kapott támogatást. Ebben a tanévben 444 hallgató élt a külföldi szakmai gyakorlat lehetőségével.

2007/2008-ban a legnépszerűbb szakterületek sorrendben a következők: üzlet- és menedzsment tudományok, orvostudományok és műszaki tudományok és technológiák, ezek az összes szakmai gyakorlat 53,8%-át teszi ki. Érdekes, hogy míg az orvostudományok alulreprezentáltak a tanulmányi célú mobilitásban, addig a szakmai gyakorlatot célzó mobilitásban a második legnépszerűbb tudományterület. A fogadó vállalatok mérete tekintetében elmondható, hogy kiegyensúlyozott a részvétel, nagyvállalatoknál kicsit többen helyezkednek el, de a közép- és kisvállalatok megoszlása hasonló. Az igény a tavalyi hirtelen emelkedést követően stabilizálódni látszik, 2008/09-ben várhatóan 450 hallgató utazik szakmai gyakorlatra külföldre.

Személyzeti mobilitás

A személyzeti mobilitás is az Egész életen át tartó tanulás program újdonsága. A 38 pályázó felsőoktatási intézmény közül 25 támogatott került ki 2007/2008-ban. Ezekből az intézményekből 164 (nem oktató beosztású) munkatárs utazott külföldi továbbképzésre. 2008/09-ben várhatóan 30 intézményből ismét több mint 160 munkatárs utazik ki.

Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzus – EILC

A 2007/2008-as tanévben hat intézmény szervezett összesen nyolc Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzust. A hat szervező közül öt nagyobb egyetem és a magyar, mint idegen nyelv oktatására specializálódott Balassi Bálint Intézet. A nyolc kurzusból négyet Budapesten tartottak meg, míg a másik négyet nagyobb egyetemvárosokban (Szeged, Pécs és Debrecen). Összesen 149 hallgató érkezett hazánkba, többségük (75%) a nyári időszakban.

A kiutazó Erasmus hallgatók közül 171-en vettek részt Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzuson kevésbé elterjedt nyelveket beszélő európai országokban.

2008/9-ben 7 intézmény szervez Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzust: 6 egyetem és a Balassi Bálint Intézet.

Intenzív Program

Ebben a pályázattípusban felsőoktatási intézmények valósíthatnak meg nemzetközi nyári egyetemeket. 2007-ben 9 magyar koordinációjú pályázat érkezett a Tempus Közalapítványhoz, ebből 5 nyert támogatást, összesen 165.538 eurót. (A pályázatokat csak a koordináló FOI országának nemzeti irodájához kell beadni, és a támogatást is ez az ország adja a teljes projektekre.)

A 2008. márciusi határidőre 10 pályázat érkezett kilenc intézményből, 3 megújítási és 7 új. Közülük 7 nyert támogatást összesen 228.153 euróval. Nyertes pályázatok benyújtói a Szegedi Tudományegyetem, Szolnoki Főiskola, Tessedik Sámuel Főiskola, Károli Gáspár Református Egyetem, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Szent István Egyetem. További 14, nem magyar felsőoktatási intézmény által koordinált Intenzív program projektben vesznek részt magyar egyetemek, főiskolák.

A kihívásokra adott válaszok

Az Erasmus program a kezdetektől fogva nagyon népszerű a felsőoktatási intézmények körében. A 2007-es év jelentős kihívása volt a szakmai gyakorlatok akció elindítása, amely 2008-ban azonban már nem jelentett problémát. Munkatársunk az elmúlt évben tevékenyen részt vett a szakmai gyakorlatok megvalósítását segítő európai munkacsoportban.

Az LLP program elindulása számos változást hozott az Európai Bizottságnak a programot érintő tevékenységében. Az LLP Nemzeti Irodák tevékenységét a korábbinál sokkal szabályozottabbá tették, illetve lépéseket tettek a program megvalósításának egyszerűsítése érdekében is. Az egyszerűsítés sajnos egyelőre inkább a pályázók számára érzékelhető, az irodák munkája kötöttebbé vált. Folyamatosan együttműködünk az Európai Bizottsággal annak érdekében, hogy az irodákra nehezedő

adminisztrációs terhet ésszerűsítsük, illetve az Erasmus program teljes spektrumában átlátható és konzisztens szabályok érvényesüljenek a továbbiakban is, és megőrizzük azt a rugalmasságot, amely a program sajátja volt a korábbiakban, és immár 21 éve biztosítja annak sikerét. Ennek szellemében 2008-ban az intézmények hatáskörébe rendeltük az EILC hallgatók és a fogyatékossgal élő hallgatók és oktatók pályázatainak kezelését is.

Nemzeti szintű kihívásaink közé tartozik a nemzetközi mobilitási tevékenységek beépítése a felsőoktatási intézmények tantervébe, azaz a hallgatók külföldi tanulmányainak és gyakorlatának elismerése az itthoni tanulmányok részeként. Az ezen a téren tapasztalható problémákra felhívtuk mind az intézményi Erasmus koordinátorok figyelmét az Erasmus koordinációs találkozók, az intézményi audit-látogatásokon szűrőpróbaszerűen ellenőriztük a tanulmányok beszámítását, és minden intézményi beszámoló részét képezi az erről szóló jelentéstételi kötelezettség is. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium felsőoktatási szakállamtitkára levélben hívta fel a rektorok figyelmét a probléma megoldásának szükségességére 2008 novemberében.

Leonardo da Vinci

A Leonardo alprogram (az iskolarendszerű és az iskolarendszeren kívüli) szakképzésnek a pályázati programcsomagja. Az alprogram célja többek között a szakképzési rendszerek, intézmények és gyakorlatok minőségi javításának és az e téren megvalósuló innovációnak a támogatása, valamint a szakképzés és a mobilitás vonzóbbá tétele.

A Leonardo alprogram decentralizált része 2008-ban öt pályázattípusból állt:

- Leonardo Mobilitási pályázatok
- Leonardo Partnerségek
- Leonardo Innováció transzfer pályázatok
- Leonardo Előkészítő látogatások

A 2008-as évben a Leonardo pályázatokat egyrészt az elmélyítés, másrészt az újdonságok bevezetése határozta meg. A 2007-es bevezető év után a mobilitási, az innováció transzfer és az előkészítő látogatások pályázatok esetében a bevezető szakasz eljárásainak pontosabb kidolgozására került sor, illetve új on-line űrlap használatát vezettük be. A 2008-as év újdonsága a Partnerség pályázat indítása volt, amely a Comenius és Grundtvig pályázatokhoz hasonlóan a szakmai együttműködést teszi lehetővé a szakképzésben érintett intézmények számára.

Az on-line űrlapok használata megkönnyítette a pályázatói tevékenységet, gyorsította a bírálati folyamatot, valamint egyszerűsítette a Közalapítvány adatszolgáltatási kötelezettségét.

A támogatások eredményessége, hasznossága, hasznosíthatósága

A 2008. február 8-i beadási határidőre 150 Leonardo **mobilitási pályázat** érkezett. Sajnálatos módon ez 31%-os visszaesést jelent a 2007-es évhez képest. Végül 123 pályázat kapott támogatást, a benyújtott pályázatok 82 százaléka. Az év végéig a támogatást kapott pályázatok közül 5-en visszamondták a projektet, illetve a megítélnél alacsonyabb összegre szerződtek (7 projekt), így 6 tartaléklistára került pályázat bevonására is sor kerülhetett. Ez azt jelenti, hogy végül a 2008-as körben 124 projekt kezdhette el a tevékenységét.

A 2008-as pályázati körben összesen 1632 fő kiutazó számára tudtunk megítélni támogatást, ez csak 18 fővel kevesebb a 2007-es pályázati körhöz képest, ugyanakkor a projektek száma jóval kevesebb. Az 1632 kiutazóból 432 hátrányos helyzetű kedvezményezett, és 162 kísérő is részt vesz a projektekben. A leszerződött teljes támogatási összeg 2.839.542 Euró. Célcsoportonkénti megoszlásban ez a következőket jelenti, 1212 szakmai alapképzésben résztvevő, 189 munkavállaló / munkanélküli és 231 fő szakképzési szakértő tapasztalatcseréjére/szakmai gyakorlatára jutott támogatás.

Az **innováció transzfer** pályázatok esetében a beérkezett pályázatok száma az előző évihez képest valamelyest növekedett, határidőre 26 pályázat érkezett. A pályázat számok háttérében a fokozott és célzott információs tevékenység, illetve az állhat, hogy a potenciális pályázók megismerték az új pályázati forma lehetőségeit. A pályázatok 42 százaléka kapott kiváló vagy jó minősítést, így a rendelkezésre álló keretek szinte teljes körű leköltése nem jelentett problémát, összesen 10 pályázatot tudtunk támogatni. A pályázatok témái rendkívül változatosak: a minőségi menedzsment, befektetés és belső pénzügyi szabályozásokon át az oktatás témakörében 4D-s tanulás, tanárok és oktatók informatikai képzése, illetve az idősek munkaerőpiaci reintegrációja is megtalálható.

A **partnerség** pályázatok esetében a tanulási folyamat volt a jellemző, az első év az új program szabályainak és tartalmának megismertetésével telt, illetve a mind a pályázók mind a projektgazdák fokozott támogatását jelentette. Az első pályázati kör beadási határidejét egy a mobilitással egybekötött információs kampány előzte meg, majd az érdeklődők számára pályázattíró szemináriumot tartottunk. Határidőre 51 pályázat érkezett, amelyek közül 9 pályázott koordinátori szerepben. A hosszú nemzetközi egyeztetést követően összesen 18 pályázatot tudtunk támogatni.

A partnerintézmények közötti személyes kapcsolatfelvételt és így a Leonardo pályázatok hatékonyabb előkészítését segítik az **előkészítő látogatások**, melyekre külön lehet pályázni. 2008-ban összesen 20 pályázat érkezett, amelyből 16-t tudtunk támogatni.

A kihívásokra adott válaszok

A Leonardo mobilitási pályázatok esetében habár csökkent a beadott pályázatok száma, ám az érdeklődés továbbra is nagyobb, mint a rendelkezésre álló keretösszeg. A beérkezett pályázatok száma ebben az évben is lehetővé tette, hogy a minőségi elveket követő bírálat során csak a kiváló és jó minőségű pályázatok támogatására kerüljön sor, és ne legyen szükség az év folyamán újabb pályázati forduló meghirdetésére a rendelkezésre álló pályázati keretek leköltéséhez. A minőség vonatkozásában többéves munka eredményéről van szó, amelynek során az összetett eszközrendszerrel (személyes tanácsadás, pályázattíró, projektmenedzsment tréning stb.) erősítettük a projektek minőségét. 2008-ban sor került a legjobb kedvezményezett beszámolóik, illetve a legjobb kedvezményezett fotók díjazására is, valamint kiadványban jelenhettek meg a korábbi évek legjobb példái is.

A partnerség pályázatok tekintetében az első év tapasztalatai alapján a pályázattípus sikeres, és világosan látszik, hogy szakképzési területen is igény van a szakmai együttműködésre, közös tanulásra az intézmények között. A támogatott projektek témái között többek között az alábbiak találhatóak meg: farmerek képzésének fejlesztése, továbbképzése, ötvösképzés, vízgazdálkodás, építőipar, vendéglátás, tanártovábbképzés stb. A minőség vonatkozásában ennél a projekttypusnál is alkalmaztuk a máshol már jól bevált gyakorlatokat, így az induló projektek a lehető legtöbb támogatást kapták.

2008-ban a Tempus Közalapítvány egy Partnerkereső szemináriumot is szervezett, amelynek célja az volt, hogy elősegítse partnerkapcsolatok létrehozását és ezen keresztül sikeres projektek előkészítést Leonardo mobilitási és partnerség pályázatokban érdekelt intézmények, szakemberek számára. A szeminárium nagyon sikeres volt, 48 külföldi és 22 magyar résztvevő volt jelen. A visszajelzések alapján több Leonardo projekt kidolgozására is sor kerülhetett a későbbiekben, illetve a résztvevők a programmal nagyon elégedettek voltak.

Az innovációs projektek vonatkozásában sikeres volt a 2008-as pályázati forduló. A pályázatok száma növekedett az előző évihez képest, ám sajnos a beadott pályázatok minősége nem érte el az előző évit. Ezzel együtt azonban elmondható, hogy a pályázók megtanulták a pályázattípus újdonságát az előző programszakaszhoz képest, és a pályázatok transzfer jellege is kidomborodott, többségében bevált, működő jó példák átadásáról / átvételéről volt szó.

Grundtvig

Az EU felnőttoktatási, szakmától független, általános ismeretek oktatását és tanulását támogató együttműködési pályázati akciói tartoznak a GRUNDTVIG alprogramhoz. A GRUNDTVIG alprogram decentralizált része 2008-ban az alábbi pályázattípusokból állt:

- GRUNDTVIG Tanulási Kapcsolatok
- GRUNDTVIG Felnőttoktatói mobilitás
- GRUNDTVIG Előkészítő látogatások

2008-ban zajlott a 2009-től pályázható új Grundtvig pályázattípusok (Grundtvig felnőtt tanulói műhelyek, Grundtvig időskorú önkéntes projektek és Grundtvig asszisztensek) európai szintű előkészítése, ezek hazai népszerűsítése, a pályázat feltételeinek megteremtése.

A támogatások eredményessége, hasznossága, hasznosíthatósága

A 2008. február 15-i beadási határidőre 88 Grundtvig **Tanulási Kapcsolatok pályázat** érkezett. Ez 2007-hez képest csökkenést jelent (2007-ben 98 pályázat érkezett ugyanebben a pályázattípusban), ám ha hosszabb távon tekintjük át az adatokat, akkor stabilitást tapasztalunk, melybe a 2008-ban beérkezett pályázatok száma jól illeszkedik, növekedést is mutat. (2006-ban 77-et, 2005-ben 79-et.)

A beérkezett pályázatok minőségét mutatja, hogy formai okokból 12, míg tartalmi okokból mindössze 5 pályázat került elutasításra. A nemzetközi egyeztetés nyomán végül 30 pályázat kapott támogatást egy-egy kétéves nemzetközi együttműködés megvalósítására. A Grundtvig Tanulási kapcsolat támogatások összege 456.000 EUR, a vállalt mobilitások száma 328.

Örvendetesnek gondoljuk, hogy a nyertes pályázatok intézményi háttere meglehetősen sokszínű volt: a projektek nagy részét civil szervezetek (8) és felnőttoktatási célú szervezetek (9) valósították meg, de rajtuk kívül vállalkozások, kulturális szervezetek, felsőoktatási intézmények és felnőttképző, illetve szakképző intézmények pályázata is kapott támogatást.

Kevésbé szerencsés viszont a nyertes projektek földrajzi megoszlása. Egyértelmű a fővárosi dominancia, a 30 projekt közül 19 Budapesthez kapcsolódik, de csak egy olyan régió van, amelyben nincs támogatott Tanulási kapcsolat projekt (Dél-Dunántúl). Ki kell azonban emelni, hogy a helyzet ennél lényegesen kiegyensúlyozottabb, ha a beadott pályázatok megoszlását nézzük. Bár a pályázatok körülbelül harmada még mindig Budapestről érkezett (34,8 %), ez a 2007-es 42 %-os arányhoz képest jelentős csökkenés. Valamennyi régióból érkezett pályázat, így megállapítható, hogy a vidéki pályázók aktivitása növekszik.

A pályázatok témája is meglehetősen változatos volt 2008-ban, a három leggyakoribb téma a következő: hátrányos helyzetű felnőttek bevonása a felnőttoktatásba, interkulturális tanulás, információk és kommunikációs technológiák használata a felnőttoktatásban.

2008-ban összesen 41 pályázat érkezett az egyéni **felnőttoktatói mobilitási** pályázattípusban. Sajnos meglehetősen magas volt a formailag hibás pályázatok száma (21%). A formailag megfelelt pályázatok tartalma azonban jó minőségűnek mondható, hiszen tartalmi okból csak 4 pályázat elutasítására került sor. A visszalépések miatt végül összesen 19 pályázó kapott támogatást, együttesen 50.781 EUR értékben. A visszalépések hátterében több esetben is az állt, hogy több nemzetközi kurzust lemondtak a szervezők.

A partnerintézmények közötti személyes kapcsolatfelvételt és így a Grundtvig Tanulási kapcsolat pályázatok hatékonyabb előkészítését segítik az **előkészítő látogatások**, melyekre külön lehet pályázni. A beérkezett 22 pályázat közül 20 kapott támogatást, összesen 18 676 EUR értékben.

A kihívásokra adott válaszok

A 2008-as évben a Tanulási kapcsolatok pályázattípus esetében az Európai Bizottság új bírálati folyamatot vezetett be. Ennek alkalmazása volt a program életében a legnagyobb változás, mely tartalmi és technikai kérdéseket egyaránt felvetett.

A Grundtvig pályázatok pénzügyi feltételei továbbra is egyszerűek, és az átalány-, illetve egységár alapú kalkuláció dominál, első tapasztalataink és a pályázók visszajelzései ezzel kapcsolatban alapvetően pozitívak.

Összességében eredményesnek nevezhető a Grundtvig program 2008-as éve. Mind a pályázatok száma, mind azok minősége azt jelezte, hogy a felnőttoktatás területén is egyre szélesebb az a kör, amely rendelkezik a nemzetközi együttműködésekhez szükséges pályázati és projektmenedzsment kapacitással és nemzetközi kapcsolatrendszerrel.

A Tanulási kapcsolat projektek esetében 2008-ban bevezetett új bírálati folyamattal kapcsolatos aggodalmak egy része eloszlott. A közös európai bírálati rendszerben az egyes partnerországoknak ugyan kevesebb befolyása van a végeredményre, azonban az első kör tapasztalata az, hogy Magyarországon a támogatás eloszlását (pl. intézménytípusok vagy projekttemák tekintetében) ez kevésbé befolyásolja.

A következő időszakban viszont további erőfeszítéseket szükséges tenni a pályázatok egyenlőtlén földrajzi megoszlásának további csökkenése érdekében.

2008-ban külön kihívást jelentett a 2009-től pályázható, új Grundtvig pályázattípusok előkészítése, népszerűsítése és a pályáztatás feltételeinek megteremtése. A jelentés készítésének idején már jól érzékelhető az új lehetőségek iránti érdeklődés, mely új pályázói köröket is bevonhat a programba.

A jövő szempontjából – az új, több felnőtt tanulói mobilitást támogató pályázati lehetőségek európai bevezetése előtt – ígéretes, hogy a Tanulási Kapcsolat projektek kimondottan sok mobilitást terveznek.

Szakértői tanulmányutak oktatási döntéshozók és szakértők számára

A Szakértői tanulmányutak 2007-ben a korábbi ARION és a CEDEFOP tanulmányutak egyesítésével jött létre, s az Egész életen át tartó tanulás program Transzverzális programjai között kulcsfontosságú szerepet tölt be. Fő célja, hogy támogassa az Európai Uniónak az oktatási és képzési rendszereket érintő célkitűzéseit, ezen belül elősegítse az európai szintű információ- és tapasztalatcserét oktatási és képzési kérdésekben, terjessze a szakértői tanulmányutak résztvevői által megszerzett ismereteket és nemzetközi tapasztalatokat, összekapcsolja a szakértői tanulmányutakat az Oktatás és képzés 2010 munkaprogrammal, valamint az Egész életen át tartó tanulás programjának más alprogramjaival.

A támogatások eredményessége, hasznossága, hasznosíthatósága

Az érdeklődő szakértők **egyéni ösztöndíjas** támogatásra nyújthattak be pályázatot a Nemzeti Irodához. Ebben az évben a beadott pályázatok száma már elérte a 139-et, amely lehetővé tette, hogy csak a magas szakmai színvonalat képviselő pályázatokot támogassuk, s közben még egy 15 fős várólista is rendelkezésünkre állt az esetleges visszalépések okozta problémák kezelésére. A program költségvetési kerete 2008-ban 88.000 euró volt, melyből 63 tanulmányút valósult meg. A támogatottak harmada, összesen 21 szakértő érkezett a szakképzés területéről. A Szakértői tanulmányutak katalógusban a tanulmányutakat 38 témakörbe osztva találjuk. A 38 témakörből 24 esetében vettek részt magyarországi oktatási és képzési szakértők a 2008-as pályázati évben. A 2007-es év rekord mennyiségű pályázati számához képest is egy kisebb növekedésről számolhatunk be a 2008-as évben. A beadott pályázatok száma 2%-kal nőtt, a nyertes pályázatok száma pedig közel megegyezik a 2007-es adatokkal. Ez köszönhető a fokozott információ terjesztésnek, illetve annak is, hogy az LLP bevezetésével a korábbi CEDEFOP tanulmányutak beleolvadtak a volt ARION programot is tartalmazó Szakértői tanulmányutak pályázattípusba, így jelentősen kibővült a potenciális pályázói kör. A formai hibás pályázatok száma jelentősen csökkent.

A 2008/2009-ben megvalósítandó **tanulmányutak szervezésére** a 2008-ban is 12 pályázat érkezett, s a bírálók szakmai értékelésének megfelelően hetet javasolt az Iroda a kurzuskatalógusba. Mivel a katalógusban mindig több tanulmányutat jelentetnek meg, mint amennyinek a megszervezésére a programban rendelkezésre álló források mellett ténylegesen lehetőség van, így minden évben több tanulmányutat törölni kell az egyeztetések során. Ebben az évben ilyen okok miatt egy magyar tanulmányút megszervezésétől kellett elállnunk.

A kihívásokra adott válaszok

A szakértői tanulmányutak program népszerűsége az elmúlt években töretlenül növekedett Magyarországon, s ehhez a tavalyi évtől a pályázói célcsoportok jelentős kibővülése is hozzájárult. Kifejezetten kedvező fejlemény, hogy a szektorális programokat koordináló munkatársak, valamint más, külső partnerekkel való együttműködés eredményeként a program mindkét fő célcsoportját, azaz az oktatási és a szakképzési szakértőket is sikerült megszólítani, arányuk megfelel az előzetes elvárásoknak. A magyar szakértők motiváltságát mutatja, hogy a más tagországokban súlyos gondokat okozó visszalépések száma nálunk elenyésző, a teljes pályázati évben mindössze egy szakértő állt el a tanulmányút megvalósításától. A kurzusszervezés iránt érdeklődő intézmények száma is megfelelőnek mondható az elmúlt két évben, itt további jelentős javulást a szervezéshez kapcsolódó stabil pénzügyi háttér megteremtése hozhat.

Európai Nyelvi Díj

Az Európai Nyelvi Díj az Európai Bizottság és a magyar Oktatási és Kulturális Minisztérium által támogatott kezdeményezés, amelynek célja, hogy hivatalos elismerésben részesítse az idegen nyelvek tanítása terén megvalósuló, példaértékűnek minősülő és innovatív programokat, folyamatokat az oktatás és képzés bármely szintjén. Az Európai Nyelvi Díj olyan programnak adományozható, amelynek kidolgozása a közelmúltban zárult le, és amelyet a mindennapok gyakorlatában már alkalmaznak – vagy még csak tervezik a program gyakorlati alkalmazását, de alaposan előkészítették azt.

A 2008-as pályázati forduló

A felhívásra 15 pályázat érkezett, amelyek közül két program került díjazásra, megosztott első helyezésként. Egyikük az „Opening Doors” c. program, melyet a Fast English Kft. a GE Fund támogatásával dolgozott ki. A programban részt vevő középiskolás diákok másfél éven keresztül részesülnek üzleti angol nyelvi képzésben, megismerkednek a kormányzati, a magyar és nemzetközi üzleti és civil szféra képviselővel, gyárlátogatásokon, üzleti készségfejlesztő táboron vesznek részt. A másik díjazott program a „Mesélj Európa!” c. interaktív többfordulós megyei nyelvi vetélkedő, mely a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Katona József Megyei Könyvtára és az Alternative English School együttműködésében került kidolgozásra.

A díjat elnyerő programok elismerése

A nyertes programok oklevelet kaptak, melyeket az Európai Bizottság Többnyelvűségi Biztosa, valamint az Oktatási és Kulturális Miniszter látott el kézjegyével. A nyertes használhatja az Európai Nyelvi Díj emblémáját céges dokumentumain, kiadványain. A díjazottak összesen 500 000 forintot kaptak, amelyet az Oktatási és Kulturális Minisztérium biztosított. A díjátadásra 2008. december 9-én került sor, a Tempus Közalapítvány által szervezett *A tanári hivatás megújulása* c. valorizációs konferencián.

Disszemináció

Leonardo tematikus monitoring

A Tematikus monitoring munkacsoportban való részvételünk egyrészt a korábbi tevékenységünk lezárásából, másrészt az új tevékenység elindításából állt.

2008 elején nyújtotta be az 1. tematikus monitoring munkacsoport (Thematic Monitoring Group) előző évi együttműködéséről a záró beszámolót, mely az értékelése során jó minősítést kapott. A munkacsoport témája a „Szakképzés és munkaerőpiac, pályatanácsadás, speciális célcsoportok” volt.

A munkacsoport eredményei egy konferencia keretében Madridban jelentek meg, majd az Európai Bizottság által készített kiadványban is helyet kaptak.

Emellett a tematikus monitoring tevékenység folytatására sikeres pályázatot nyújtottunk be az Európai Bizottság Oktatási, Kulturális és Audiovizuális Végrehajtó Ügynökségéhez, a korábbi partnerséget kibővítve. A projekt 2008 decemberében indult, 13 nemzeti iroda (az izlandi nemzeti iroda koordinálásában) és nemzeti támogató partnerek közreműködésével. A projekt címe: SÍNEN MARADNI – szociális és egészségügyi szolgáltatásokban dolgozó idős munkavállalók, nők és bevándorlók szakképzettségének felfrissítése. Célja, hogy felhívja a figyelmet olyan EU-finanszírozású projektekre, amelyek eredményei arra irányultak, hogy összehangolják a szolgáltatási, az egészségügyi vagy szociális ágazatban dolgozó idős munkavállalók, nők, illetve bevándorlók munkaképességeit és a munkaerő-piaci szükségleteknek megfelelő képzési igényeket.

A pályázati programokhoz kapcsolódó további disszeminációs tevékenység

2008-ban újabb négy kötettel gyarapodott a TKA disszeminációs sorozata, melynek célja a programok eredményének széleskörű terjesztése, a napi szakmai gyakorlatba való átültetés elősegítése.

Kultúrák közti párbeszéd az oktatásban - Hogyan tanulható az „egy-másság”?

Az ezredforduló óta számos olyan tényező jelent meg, erősödött fel, amely a kulturális sokszínűséget és a társadalmi kohéziót egyre fontosabb témává teszi. Ma, amikor mindenki mindenkitől függ, a toleráns és egymást tiszteletben tartó párbeszéd a nemzetek, közösségek, egyének számára nélkülözhetetlen képesség. Ennek fejlesztésében az oktatás alapvető szerepet játszik. Kiadványunk abból ad ízelítőt, hogy a különböző oktatási-képzési együttműködések során milyen megoldások, ötletek, módszerek születtek az interkulturális párbeszéd építésére, erősítésére.

Méltányosság az oktatásban

Kik és milyen módszerekkel foglalkoznak az értelmi sérült, tanköteles korú gyerekekkel? Hogyan tud az iskola segíteni az egyre nagyobb társadalmi különbségek áthidalásában, a szociálisan nehezebb körülmények között élő gyermekek iskolán belüli esélyegyenlőségének megteremtésében? Hogyan lehet munkalehetőséget teremteni a megváltozott munkaképességűeknek? Milyen képzések készítik fel az e témákban dolgozó pedagógusokat? A kötetben található tizennégy projektbemutató írás e témákat feszegeti, a közoktatástól a szakképzésig.

Erasmus oktatói mobilitás - Magyarországról kiutazó oktatók jellemzése kérdőívek alapján (2005/2006)

A tanulmány a 2005/2006-os tanévben Magyarországról kifelé irányuló oktatói mobilitást elemzi. Egy, a tanulmányi célú mozgásokról szóló rövid bevezető áttekintés után az Erasmus oktatói mobilitási program legfontosabb sajátosságait veszik számba a szerzők. A globális helyzetképet követi a Magyarországról kiutazó oktatói kör minden szempontból történő vizsgálata (létszám, nemek aránya, tudományterületek, célországok).